

Res je, redna služba je svojevrsten privilegij. Čeprav moram priznati, da si seveda večkrat želim, da bi imel za pisanje na voljo ves dan. In ko takole gledam nazaj, pravzaprav ugotavljam, da sem vse svoje knjige ali vsaj glavnino posameznih knjig napisal med dopustom ali ob prostem koncu tedna.

Melita Forstnerič Hajnšek

SIMONA SEMENIČ: »TA IGRIVOST JE ZAME KLJUČNA«

Simona Semenič (foto: Mladinska knjiga)

V sa svoja dela posvečate otrokoma, ampak tokrat je stvar drugačna, ker sta, kot zapišete, knjigo tudi zakuhala. No, vseeno, ne postanejo vse pisateljice in dramatese, ki so mame, tudi mladinske pisateljice. Kaj je bilo odločilno, da ste vztrajali?

Pravzaprav niti ne vem. Več stvari. To, da sem pač svojima otrokoma želela napisati zabavno, igrivo knjigo. Potem to, da sem tudi sama navdušenka nad otroškimi pustolovščinami. Od nekdaj sem si tudi želela napisati roman in mi je

potem to pomenilo še toliko večji izziv. Pa še kak razlog bi se zagotovo našel.

Ko sva se dogovarjali za intervju, ste mi napisali: »Ob vsej črnjavi, ki jo spravljam iz sebe, tudi meni ta roman predstavlja en vesel tobogan za ravnesje.« Pomeni, da bi se lahko k čemu takemu vrnil, četudi sta otroka to obdobje že prerasla?

Otroka pravzaprav še nista prerasla tega obdobja. Starejši ima sicer 20 let, ampak zelo rad bere tovrstno literaturo, in sem prepričana, da bi z veseljem vzel v roke tudi roman za mlajše. Mlajši pa je čez poletje dopolnil 12 let in je pravzaprav ravno pravšnje starosti. Vsekakor bi se rada vrnila k pisanju še enega tovrstnega romana, to tudi nameravam. Če sem prav iskrena, se tega že lotevam, ampak mi še ne kaže najbolje.

In ta vaš stavek iz korespondence je tudi izhodišče za naslednje vprašanje: nekateri avtorji/avtorice vnašajo črnjavo tudi v mladinsko književnost, odločajo se za problemska dela ... Vas je kdaj zamikalo, da bi šli v to smer?

Nisem še razmišljala o tem v zvezi s svojim pisanjem za otroke. Moram priznati, da pisanje pustolovke za otroke zame pomeni eskapizem. Pred siceršnjo črnjavo zbežim v iskanje zmaja. Svet ne izgine, samo zaprem oči in se spustim po razigranem toboganu. Potem pa, neizogibno, pristanem na riti.

Mislim, da me za zdaj v pisanje problemskih del za otroke ne vleče prav zelo. Vsekakor se mi zdijo pomembna, nujna pravzaprav, ne vem pa, ali se lahko pisanja za otroke lotim na enak način kot dramatike za odrasle. Oziroma ali to sploh želim.

Kaj sploh je goli, neobogateni tekst?

Ampak čeprav gre za popularne žanre (recimo fantastiko in detektivko z

elementi pustolovskega romana), literarno ne popuščate. Detektivski suspenz ste dobro začinili še z literarnimi prijemi. Bralcev ne držite v napetosti samo z doziranjem zgodbe, ampak jih še dražite s tem, da jih opozarjate na prekinitev, zavlačevanja, na konstrukcijo fikcije skratka. Napišete recimo: »Kot drugo, če bi rekel ne in se recimo ne bi zlagal, mislim, če res ne bi želel rastlinice, kaj bi potem ti in jaz? Jaz ne bi imela o čem pisati in sploh se ne bi imela priložnosti družiti s tabo ...« Bi sploh hoteli napisati goli, neobogaten tekst?

To je zelo kompleksno vprašanje in ne vem, ali nanj lahko na kratko odgovorim. Kaj sploh je goli, neobogaten tekst? Če recimo pogledam na primeru svoje dramatike. Napišem besedilo, povsem oluščeno didaskalij. V primerjavi z mojimi 'didaskaličnimi' besedili je drama brez didaskalij gola in neobogatena. Ampak meni pomeni izziv prav to – ali lahko napišem besedilo brez didaskalij in skozenj skomuniciram svoje iste vsebine? Ali obratno. Ali lahko skozi besedilo brez ene same replike skomuniciram dialog? Hočem reči, da je besedilo lahko obogateno, govorim seveda na ravni forme, z marsikaterim prijemom, ki morda na prvi pogled izgleda 'gol'. Odvisno je seveda od marsičesa, začenši z odnosom forma – vsebina.

Pri pisanju KRVZ sem razmišljala v smislu dialoga med mano in svojima otrokoma. Kaj bi jaz njima v primerljivih situacijah dejansko rekla. Na kaj bi ju želela opozoriti, iz česa bi se želela pohcati, kaj bi ju želela naučiti. Ali katere možnosti bi jima želela odpreti v smislu dožemanja ali razumevanja pisave, tudi filma, umetnosti nasploh. V mislih oziroma v pisanju sem se z njima igrala.

Ob vsem drugem ima Skrivno društvo KRVZ tudi bogato jezikovno karakteriziranje. Imamo otroka, ki govori obogateno knjižno slovenščino, ki namesto »daj

že« reče »preidi k bistvu«. Ali reče, da je nekdo v škripcih ... In to seveda sijajno sopostavite s slengom. Knjižni jezik je postal tako rekoč subkultura, kajne?

Ja, zdi se mi, da je res nekaj na tem. Z mladimi sicer nimam tako pristnega stika, da bi pred mano govorili ravno tako kot s prijatelji. Kar je, moram ob tej priliki povedati, zame zelo velik problem. Pišem na primer o mladi generaciji v današnji Ljubljani, uporabljam pa sleng iz devetdesetih let prejšnjega stoletja iz Ajdovščine.

Po drugi strani pa tudi opažam, da mladi uporabljajo knjižne izraze in na primer roditelji prav iz nekega občutka upora – ne vem, ali je upor prava beseda – proti vsesplošnemu vztrajanju pri nižanju jezika.

Ob tem moram seveda reči, da sem sama v prvi liniji tistih, ki nižamo jezik. Vsaj v smislu izrazoslovja. Redno uporabljam narečne ali nižje pogovorne izraze, ker razumem to kot bogatenje jezika, ne pa kot siromašenje. Ampak če potem ti izrazi izpodrivajo lepe slovenske besede, je to povsem napačen učinek.

Tudi uporaba narečja se mi zdi subverzivna. Mislim, po navadi se to, če se v knjigah že govori oziroma piše narečje, dogaja v »matičnih okoljih«. Pri vas pa imamo v čistem centru Ljubljane primorski dialekt ...

Ja, seveda, v čistem centru Ljubljane govorimo primorski dialekt vsaj moja sinova in jaz, tako da je to tako rekoč naturalističen prijem.

Ja, ostala bi ta neka zgodba o zmaju, ampak ne več tako igriva

Ste ob tem iskali »pravo mero«? Ste se spraševali, kdaj je vsega, kar ni čisto zmajeslovje ali detekcija, preveč in bo bralce morda odvrgnilo?

V prvi verziji je bilo tega ogromno. Prvi del romana se je vlekel kot kurja čreva.

Potem sem pa veliko od tega sčrtala. Ampak glavnina je ostala, saj to je pravzaprav to, kar ta roman je. Če bi vse pometala ven, to ne bi bilo več Skrivno društvo KRVZ. Ja, ostala bi ta neka zgodba o zmaju, ampak ne več tako igriva. Vsaj ne v smislu, v katerem si sama igrivost predstavljam. Ta igrivost je pa zame ključna. Tako pri pisanju za otroke kot tudi v dramah. V dramah se sicer največkrat, ne zmeraj, ukvarjam z nekimi bolj ali manj morbidnimi vsebinami, ampak kljub temu ali pa morda prav zaradi tega se trudim ohranjati igrivost. Vsaj v smislu igranja s formo ali na primer v dialogu z gledališčem.

Ste se bali, da ne bodo hoteli brati vsega, ampak bodo mogoče preskakovali?

Razmišljala sem o tem, ja. A ne bi rekla, da sem se bala. Zagotovo ne more biti vsem vse všeč. Imela sem dva zadovoljna prva bralca – oba sinova sta z veseljem brala, tudi slabše verzije, kot je natisnjena. To mi je bilo nekako dovolj, da nisem gojila takih in podobnih strahov.

Poznate koga, ki je šel po poteh vaših junakov? Mislim, preverjati, ali so napisali, ki jih najdejo literarni junaki, res tam, ali iskati cerkev svetega Florjana? Mogoče celo tunele pod gradom?

Ja, poznam. Otroci mojih prijateljev so želeli iti po poteh Skrivnega društva KRVZ. To se mi je zdelo fantastično!

Ko postane človek mladinski pisatelj/pisateljica, začne tudi nastopati za mlade bralce. Ste šli tudi skozi ta del dogodivščine?

Ne, tega pa še ne. Knjiga je izšla med prvo karanteno in doslej nisem niti enkrat nastopila pred otroki.

Malo sem preverila zalogo po knjižnicah. Ne bi mogli ravno reči, da so se pionirske in šolske knjižnice z romanom

dobro založile. Ampak kolikor so se, je izposojen.

Ne vem, kako te stvari potekajo. Prvi natis je pošel, če prav vem, pred poletjem je izšla žepnica, zdaj bomo pa videli. Kar se tiče branja, sem pa zelo presenečena. Iz leta 2017 imam dve knjigi in obe skupaj do zdaj nista imeli toliko izposoj, kot jo je imel KRVZ v pol leta. Zame so te številke neka povsem nova izkušnja.

Vaši mladi junaki pri domači klasiki bolj zehajo kot ne, ampak nekatere tuje sodobne in polpretekle pustolovske in fantastične klasike pa pridno požirajo. Kakšni bralci so mladi? Mislite, da berejo manj? Če ja, zakaj? Ali vas to skrbi? In kaj lahko naredimo?

Glede tega spet ne morem nič oprijemljivega reči. Splošno veljavno je, da mladi manj berejo, kar verjamem. Moja izkušnja pa ni taka, moja sinova bereta. Edino, česar me je groza, je to, da oba bereta v veliki večini samo v angleščini. Kar je nujno za šolo, prebereta pač v slovenščini, prejkone z muko, drugače pa posegata po e-literaturi v angleškem jeziku. Vse to me zelo skrbi. Ne vem, kaj lahko naredimo. Jaz se morda lahko potrudim napisati en roman v slovenščini, ki ga bosta oba z veseljem (ali pa pod čustveno prisilo, kdo bi vedel:)) prebrala. Sicer pa res ne vem.

Katere pa so bile knjige vašega otroštva in mladosti? Kako so vas oblikovale?

Veliko jih je bilo, ne bom jih naštevala. Omenila bom samo en primer, in sicer roman Pod svobodnim soncem. Oboževala sem ga, ne vem, kolikokrat sem ga prebrala. Potem sem ga pa ponujala svojim fantoma. Starejši ga je prebral že zdavnaj, z veseljem, mlajši se ga pa nikakor ni hotel lotiti in ga nisem nehala prepričevati. Potem sem pa letos pozimi vzela knjigo v roke in jo še enkrat prebrala, po recimo tridesetih letih. Zgrožena sem bila, zgrožena sem

še danes. Svojima fantoma sem vsiljevala skrajnje seksistično literaturo. Celo njuno življenje ju poskušam vzgojiti v odprta človeka, ki verjameta v enakopravnost in enakovrednost ljudi, potem pa jima tlačim v roke zgodbo, ki temelji na mizoginiji.

Kako me je ta knjiga oblikovala? Tudi jaz bi rada vedela.

Petra Vidali

DAMIJAN ŠINIGOJ:

**»POSLAL SEM NAJSTNIKA V
PODZEMLJE«**

Damijan Šinigoj (foto: Igor Vidmar)

Knjiga Kjer veter spi je bila ob nominaciji za letošnjo večernico že dobitnica desetnice. Najbrž velik kompliment za pisatelja, ki je v mladinsko literaturo vstopil nekako po naključju, »po pomoči«, ste neke dejali.

Vsaka nagrada je kompliment. Desetnice in nominacije za večernico sem pa še posebno vesel, ker je knjiga izšla na prvi dan pandemije, ko se je skoraj ustavilo javno življenje in se mi je zdelo, da ni dosegla bralcev.

Ali ste brali kaj sofinaliste Boruta Gombača, Simono Semenič, Barbaro Gregorič Gorenc, Sebastijana Preglja?

Seveda. Nominacije in nagrade so vsaj zame čudovite tudi zato, ker nekdo drug, ponavadi kompetenten, naredi kvalitativno selekcijo, in je odločitev, kaj brati med nešteto knjigami, potem lažja. Biti v tako imenitni družini je čast, delo strokovne komisije za večernico pa težko delo, sem prepričan.

Nič se niso postarale

Književnost za mlade je, sodeč po letošnjem opusu za večernico, precej obsežna in zlasti za najstniško populacijo kar razvita. Kako pa vi gledate na svoje sotrudnike, sopotnike?

Kar sem sam začel pisati za mladino, spet spremljam tudi mladinsko književnost. Pa knjige iz svoje mladosti spet prebiram. Nekatere so še vedno čudovite, nič se niso postarale! Kar se literature tiče, še zlasti mladinske, nam ni treba zardevati. Zelo nenaporno je sedeti na kavču in buljiti v ekran ali televizije ali telefona. A z dobro knjigo se nam odpre nov svet, drugačen, boljši, ob njej možgani začnejo delati na polno, domišljija dobi krila ...

Današnji, k dokumentaristiki močno nagnjeni časi vam gredo na roko kot jamarju, da družite svoji obe pomembni dejavnosti – jamarstvo (ste profesionalni jamar) in literaturo, kajne?

Ta knjiga mi je res ljuba, predvsem zato, ker sem v njej lahko združil obe svoji strasti, a biti profesionalac v nečem pomeni biti za to plačan. Kar pa nisem. Jamarstvo je zame v bistvu način življenja, raziskovanje še neodkritega, umaknitev od norega sveta. Pa firbec, seveda, do kod bo šla jama. Kaj skriva v sebi ... Sodelovanje v jamarski reševalni službi, ki kakor večinoma v tovrstnih službah tudi ni plačano, pa pomeni le logično posledico mojega potikanja po podzemlju. Ko si v čem dober, želiš tudi pomagati, če je treba. Jamarskih nesreč pri nas na